

Başvuru Tarihi: 26.05.2017 **Received Date:** 26.05.2017

Yayına Kabul Tarihi: 18.07.2017 **Accepted Date:** 18.07.2017

Yayınlanma Tarihi: 31.07.2017 **Published Date:** 31.07.2017

akademia

VATANIM SENSİN DİZİSİ VE HAFIZALARDA CANLANAN BAYRAK OLAYI

Öz

Son dönem Türk televizyon yayıncılığına damga vuran dizi sektöründe, tarihi konulu diziler nitelik ve nicelik olarak büyük bir gelişme göstermektedir. Genelde tarihi olay, mekân ve kişilere sadık kalınarak hazırlanan senaryolarda; çekimler, kostümler, karakterler kısacası yapısal faktörler hiç şüphesiz dizinin etkileme alanını da bir o kadar artırmaktadır. Tarihin yeniden araştırılması ve okunması yönünde uyandırdığı merak bir yana; bu tür diziler bir nevi tarih öğreticiliği de yapmaktadır. Bu varsayımdan hareketle tasarlanan çalışmada ele alınan *Vatanım Sensin* dizisi de, Kurtuluş Savaşı ve İzmir'in Yunan işgalinden kurtuluşunu konu edinmektedir. Dizinin çalışma konusu seçilmesinin en büyük nedeni, birebir tarihi uyarlama olmasa da, senaryosunun gerçek kişi ve olaylara büyük ölçüde sadık kalınarak kurgulanmasıdır. Özellikle de dizinin 15. bölümünde işlenen bayrak teması, yayınlandığı dönemde kamuoyunda oldukça ses getirmiş ve İzmir'in kurtuluşunda Türk bayrağının şehre ilk kim tarafından ve ne şekilde çekildiğine yönelik merak uyandırmıştı. Böylece, söz konusu dizi üzerinden ve bayrak özelinden yeniden bir tarih okuması yapılması fikri doğmuştur. Nitekim bayrakların özellikle de Türk bayrağının milli mücadelede taşıdığı anlam ve önem göz önünde bulundurulacak olursa, çalışmada neden bayrak özelinde durulduğu daha iyi anlaşılacaktır. Yine aynı şekilde dizide canlandırılan Yunan'a ilk kurşunun sıkılması, vatan haini olarak bilinen Albay Cevdet karakteri ve milli mücadeledeki rolü, cesur yazılarıyla halkı bir arada tutmaya çalışan Halit İkbâl ve yazıları ve bunun gibi pek çok olay ve karakterler, tarihimizde yer edinmiş gerçek kişi ve olaylardır. Bu bağlamda çalışmada Türkiye'de dizi sektörünün gelişimi, izleyici ve medya üzerinden alımlama ve yansıma analizleri ve buna bağlı bir dizisi analizinden ziyade; yukarıda bahsi geçen bayrak olayı üzerinden tarihi gerçekliğin yeniden betimleyici bir yöntemle analizinin yapılması amaçlanmaktadır. Tarihi belgelerin ışığında yapılan inceleme sonucunda, dizide geçen ana olay ve karakterlerin büyük ölçüde gerçekliği yansıttığı ve bu nedenle de dizinin bir tarih öğreticiliği yaptığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: *Vatanım Sensin Dizisi*, Bayrak, Yüzbaşı Şerafettin, İzmir'in İşgali.

SERIES “VATANIM SENSİN” AND FLAG SCENE WHICH REVIVES IN MEMORIES

Abstract

In series sector which is gaining great importance recently in Turkish Televisions, historical series are showing great advancement in terms of quality and quantity. Shooting, costumes and characters which are structural factors of TV series are expanding the influence of series with scenarios written based on real historical events, locations and people. Along with encouraging people to research and learn more about the history, these series have some kind of educational values of history. This paper which is designed with acceptance of these values is about Independence War and liberation of İzmir of Greek occupancy. The most important factor of choosing this series as the subject of this study is that series is highly based on real event and people even though it does not completely reflect the factual history. Especially, flag scene in 15th episode of the series caught great attention in the term which is aired and raised curiosity for who was the person who raised the flags and how it is raised. In this regard, the idea is to prepare this research about this series specific to flag scene. In that matter, considering the significance of flags, especially the Turkish Flag, importance of this study will be better understood. Firing of the first bullet at the depicted Greek forces in the series, Colonel Cevdet known as a traitor and his role in the National Struggle, Halit İkbâl who tries to keep the people together and his encouraging articles, many other events and characters are based on true historical figures and events. In this regard, the purpose of this study is a descriptive analysis of historical reality through the above mentioned flag scene, other than the development of TV series in Turkey, reception and reflection analysis over viewers and media and a relevant analysis of at TV series. As a result of studies conducted on historical documents, it is conclude that the main events and characters in the series reflect reality and therefore it is historically educative.

Keywords, *Vatanım Sensin Series*, Turkish Flag, Captain Şerafettin, Occupation of İzmir

Giriş

Türk Dil Kurumu Sözlüğünde bayrak, bir milletin, belli bir topluluğun veya bir kuruluşun simgesi olarak kullanılan, renk ve biçimle özelleştirilmiş kumaş olarak tanımlanmaktadır. Buna göre bir milletin varlığını ve bir devletin hâkimiyetini temsil eden bayrağa, Türkler de kutsal bir değer atfederek baş tacı etmiş, hem acıların hem de gururların yaşandığı anlarda ellerden hiç bir zaman düşmemiş, şehitlerin kanlarıyla özdeşleştirilerek şehitliklere dikilmiştir.

Uğruna sayısız şiirler, marşlar, türküler yazılmış olan Türk bayrağını bu noktada en güzel ifade eden de Mehmet Âkif olmuştur. İstiklal Marşımızda “*Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak*”, “*Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı Hilâl*”, “*Hakkıdır, hür yaşamış bayrağımın, hürriyet*” dizeleri, bayrağın bir milletin varlık sebebi ve varoluş mücadelesi noktasında taşıdığı anlamı en güzel biçimde anlatılmaktadır.

Yine aynı şekilde Arif Nihat Asya’nın Bayrak şiirinde değindiği “*Kız kardeşimin gelinliği, şehidimin son örtüsü*”, “*Dalgalandığın yerde ne korku, ne keder...*”, “*Tarihim, şerefim, şiirim, her şeyim*” dizeleri de, yukarıda ifade edildiği gibi, Türk Milletinin bayrakla ilişkilendirdiği değerlerini ortaya koymaktadır.

“*Bayrak koruyucu bir ruhtur. O, bir zafer tanrısıdır. Bayrak kutlu ve mübarek bir kişi gibidir; kızar, sevinir; kırılır, düşerse onu tutanlar da yok olur. Kökü, dibi yerde; başı ise göklerde olan bir varlıktır. Göklerde enginleşir, yayılır, yücelir, milletlerin soyunun ve kökünün sembolüdür*” (Ögel, 1984, 311-313) ifadesini kullanan Ögel’in bu tanımlamasında da bayrak; dini, milli ve sembolik tüm anlamlarla ilişkilendirilmektedir. Bayrağın taşıdığı bu anlam ve değerendir ki, Soyak da (1973, 135) Atatürk’ün 30 Ağustos 1922’de kazanılan Büyük Taarruzun ertesi gününde savaş meydanını gezerken, toprak arasında yerde bulunan Yunan bayrağını görünce; “*Bayrak bir milletin İstiklâl alâmetidir. Düşmanın da olsa ona hürmet etmek lazımdır; bayrağı yerden kaldırıp topun üzerine koyunuz*” diye emrettiğini aktarmaktadır. Aynı kapsamda Umar da (1974, 297-298) İzmir’in Yunanlılar tarafından işgal edildiği sırada Yunan kralı Konstantin’in Karşıyaka’da kendisi için hazırlanan evin merdivenlerine serilen Türk bayrağını çiğneyip geçtiğini; 9 Eylül 1922 tarihinden hemen sonra kurmay heyetiyle İzmir’e gelen Atatürk’ün ise, aynı eve girdiği esnada yere serili olan Yunan bayrağını görünce: “*O, geçmişte hata etmiş. Bir milletin istiklalinin timsali olan bayrak çiğnenmez! Ben onun hatasını tekrar edemem*” şeklinde ibret verici bir konuşma yaptığını kaydetmektedir.

Tarih boyunca hükümdarlığın ve hâkimiyetin sembolü olarak kabul edilen bayrak, savaşlarda ordunun en önünde yer almıştır. Bu sebeptendir ki, bir yere bayrak dikmek, o yeri mülkiyet sahasına almak olarak görülmüştür. Aynı şekilde bayrak, bağımsızlığın yanı sıra devlet töresinin ve hukukunun kuruluşuyla da ilişkilendirilmiştir. Ögel’in de değindiği gibi, bir kurultayda veya toplantıda kimin nerede duracağı, Türklerde bir orun yani mevki meselesidir. Nitekim boyların mülkiyet ve hâkimiyetini gösteren bir damga ile yine bir Türk topluluğunun bir sembolü olan bayrak, Türk tarihinin hep bu mitolojik çağlarında oluşmuş, hukukî belgelerdir (Ögel, 1982, 81).

Türklerin en eski dinleri olarak kabul edilen Gök-Tanrı inancından müteşekkil ay ve yıldızın bayrak ve sancaklarda çok sık kullanıldığı bilinmektedir. Buna göre ay ve yıldızın Sümer, Elam, Hitit, Mısır, Sasani gibi birçok farklı uygarlıkta kullanıldığı görülmektedir. Örneğin Sümerlerde Ur şehrinin amblemi bir Hilâldi. Yine aynı şekilde Gazneliler, Karahanlılar, Harzemşahlar ile Anadolu Selçuklularının paralarında da Hilâl ve yıldız sembolü kullanılmıştır (Köprülü, 1981, 158-159). III. Selim zamanında da sancak ve bayrakların renk ve şekillerinin tespitine çalışılmış ve 1793’ten itibaren savaş gemilerinin kırmızı zemin üzerinde beyaz bir Hilâl ile sekiz köşeli yıldız içeren sancaklar taşımaları kabul edilmişti (Kurtoglu, 1992, 110). Böylece ay ve sekiz köşeli yıldızlı al bayrak, Osmanlı Devleti’nde ardında da Türkiye Cumhuriyeti’nde aynen benimsenmiştir¹.

¹ İç Asya’da ve eski Türklerde, güneş ve yıldız motifleri hem tematik hem de ikonografik bakımdan birbiriyle eşanlı görülmekteydi. Gündüz, tepedeyken güneyde görünen güneş ile gece semasında

Ay yıldızlı, al renkli Türk bayrağının ortaya çıkışı ile ilgili değişik menkıbeler olmakla birlikte, bugün en çok kabul edileni Birinci Kosova Meydan Muharebesi'ne (1389) dayandırılmaktadır. Menkıbeye göre; Balkan ittifakına karşı yapılan bu muharebede şehit olan Türk askerlerinin kanlarının bir göl gibi toplanması sonucunda gökyüzündeki ay ve yıldızın bu göle yansmasıyla Türk bayrağı motifi oluşmuştur (Turan, 2009, 17). Buna göre bayraktaki Hilâl İslam'ı; yıldız İslam'ın beş şartını; kırmızı renk de onun uğrunda şehitliği temsil etmektedir (Duymaz, 2014, 12-13). Bu nedendir ki, geçmişten günümüze Türk kültüründe güneş, Hilâl ve yıldızın kutsal sayılması, devlet ve millet bütünlüğünü, istiklal fikrini temsil etmesinin göstergesi olarak Cumhurbaşkanlığı forsunda sembol olarak kullanılması, o sembollere verilen değer ve saygının günümüzde de aynen devam ettiğini göstermektedir.

Tam da bu noktada Türk Milletinin soyunu, tarihsel kökenlerini ve kültürel niteliklerini sembolize eden bayrağa, Türk Milletinin hakikaten çok büyük değer ve anlam verdiklerini tarihî kaynaklarda açıkça görmek mümkündür. Zira tarihin hiçbir devrinde Türk Milleti devletsiz, vatansız ve bayraksız yaşamamıştır. Bir milletin istiklal mücadelesinde varlık ve birlik nedeni olarak en tepede tutulan bayrak, sosyal bilimler alanında pek çok değişik çalışma konularında ele alınmıştır. *Vatanım Sensin* adlı tarihi dizi üzerinden konuyu ele alan bu çalışma ise, bu tür dizilerin tarihin yeniden araştırılması ve okunması yönünde merak uyandırdığı, bir nevi tarih öğreticiliği de yaptığı varsayımından hareketle tasarlanmıştır. Nitekim İzmir'in işgali, Milli Mücadele yılları ve Kurtuluş Savaşı mücadelesini konu edinen dizinin çalışma konusu seçilmesinin en büyük nedeni, birebir tarihi uyarlama olmasa da senaryosunun gerçek kişi ve olaylara büyük ölçüde sadık kalınarak kurgulanmasıdır. Özellikle de dizinin 15. bölümünde işlenen bayrak teması, yayınlandığı dönemde oldukça ses getirmiş ve İzmir'in kurtuluşunda bayrağın taşıdığı anlam ve önemi son derece vurgulu bir şekilde işlemiştir. Bu noktada tarihte İzmir'e Türk bayrağının ilk kim tarafından nasıl göndere çekildiği merak konusu olmuştur. Böylece, söz konusu dizi üzerinden ve bayrak özelinden yeniden bir tarih okuması yapılması fikri doğmuştur. Nitekim bayrakların özellikle de Türk bayrağının milli mücadelede taşıdığı anlam ve önem göz önünde bulundurulacak olursa, çalışmada neden bayrak özelinde durulduğu daha iyi anlaşılacaktır. Yine aynı şekilde dizide canlandırılan Yunan'a ilk kurşunun sıkılması, vatan haini olarak bilinen Albay Cevdet karakteri ve milli mücadeledeki rolü, cesur yazılarıyla halkı bir arada tutmaya çalışan Halit İkbâl ve yazıları ve bunun gibi pek çok olay ve karakterler, tarihimizde yer edinmiş gerçek kişi ve olayları yansıtmaktadır. Bu bağlamda çalışmada Türkiye'de dizi sektörünün gelişimi, izleyici ve medya üzerinden alımlama ya da yansıma analizleri ve buna bağlı bir dizi analizinden ziyade; yukarıda bahsi geçen olay ve kişiler üzerinden tarihi gerçekliğin ve özellikle de İzmir'in kurtuluşunu simgeleyen Türk bayrağının yeniden göndere çekilmesi olayının betimleyici bir yöntemle analizinin yapılması amaçlanmaktadır.

1. *Vatanım Sensin* Dizisi ile Hafızalarda Canlanan “Bayrak” ve “Üçüncü Kılıç”

Vatanım Sensin dizisi, yapımcılığını Q3 Medya'nın, yaratıcı yapımcı ve yönetmenliğini Yağmur Taylan ve Durul Taylan'ın üstlendiği 2017 yılı yapımı bir dizidir². Konusu ise şöyledir: Balkan harbinin sonlarına doğru Selanik'te bir binbaşısı Cevdet. Vatani için yiğit bir asker, karısı Azize'ye tutkun bir âşık; çocukları Ali Kemal, Yıldız ve Hilâl'e sabit bir demir kazığa benzetilen Kutupyıldız'ı, aynı ölçüde gök kubbeye hâkim sayılmaktaydı. Ayın iki ayrı şekli, dolunay ve Hilâldir. Dolunay, güneş ile ayın birbirine “bakışması” (Arapça tekabül, istikbal) 180 derece açıyla karşı karşıya durmaları halidir. Bu halde ay tilgeni beyaz veya soğuk renkte resmedilerek, güneşten ayırt edilir veya tilgenin etrafına iki çizgi çizilerek, ikinci derecede yaruk olduğu anlatılır. Hilâl şekli, sola veya sağa dönük, yani doğmakta veya batmakta olabilir. Uçları yukarıya veya aşağıya dönük de tasvir edilir. Türklerde ay, kut işaretidir (Esin, 2004, 60-61).

² Dizi Kanal D'de Perşembe günleri ekrana gelmektedir. Oyuncular, Halit Ergenç (Cevdet), Bergüzar Korel (Azize), Onur Saylak (Tevfik), Senan Kara (Veronika), Baki Davrak (Vasili), Şebnem Hassanisoughi (Eftelya), Celile Toyon (Hasibe), Boran Kuzum (Leon), Pınar Deniz (Yıldız), Miray Daner (Hilâl), Kubilay Aka (Ali Kemal), Hakan Salınmış (Eşref), Aslı Omağ (Marika), Mert Denizmen (Yinon), Yasemin Szawlowski (Eleni), Emre Şen (Hacimihalis), Yiğit Çelebi (Mustafa Saim) dir. Leon ismi de burada tesadüfi değildir. Bilindiği üzere Leon, Yunanlıların İzmir'e çıktığı torpidonun adıdır.

şefkatli bir baba, anası Hasibe'ye ise hayırlı bir evlattır. (Kızlarının adında dahi bayrak vurgusu dikkati çekmektedir.) Kan Kardeşi Tefvik'le (Miralay) beraber cepheye vatan topraklarını kaybetmemek için var gücüyle direnirken, başına gelen hain bir olay her şeyi alt üst eder ve Cevdet ailesinden kopmaya mecbur kalır. Azize ise Selanik'ten İzmir'e göç eder, üç çocuğu ve kayınvalidesi ile zorlu bir mücadelenin içinde bulur kendini... Canından çok sevdiği kocasının yokluğuyla ve savaş yıllarının zorluklarıyla mücadele ederek yetiştirir çocuklarını. 1919 yılına gelindiğinde; Yıldız, gözü yükseklerde bir genç kız, Hilâl ise memleket sevdalısı, mücadelecisi bir ruhla büyümüştür. Ali Kemal ise gönlündeki aşk acısıyla ve kendisine dair öğrendiği hazin sırla yaşamaya çalışan serseri bir mayın gibidir. Azize her birinin dertleriyle uğraşmaya çalışırken, İzmir'in Yunanlılar tarafından işgal edileceği haberi ile sarsılırlar. Oysa bu işgal, onlara yıllar önce kaybettikleri birini geri getirecektir. Fakat hiç ummadıkları bir şekilde. Cevdet, Yunan üniforması giymiş bir subay olarak karşılına çıkar. Herkes gibi ailesi de ona vatan haini damgasını vursa da; gerçekte Cevdet, Mustafa Kemal'e inanmış ve onun vatan mücadelesinde kayıtsız şartsız yer alarak, Yunan ordusuna sızmış bir vatan sevdalısı, kahramandır.

Bu noktada dizideki Cevdet karakterine ilham veren ve tarihi gerçeklik içinde yerini almış olan Gâvur Mümin lakabıyla bilinen Yüzbaşı Mustafa Mümin Aksoy hafızalarda canlanmaktadır. Erdoğan Baysal'ın, “Yüzbaşı Gavur Mümin” adlı kitabında da belirttiği üzere Yüzbaşı Mümin, 15 Mayıs 1919'da Yunan ordusunun İzmir'i işgal etmesiyle, Mustafa Kemal Paşa tarafından Yunan Ordusunun İzmir'deki hareket planını öğrenip bildirmesi emriyle görevlendirilmiş bir Türk subayıdır. Bu görev, Heyeti Temsiliye adına verilen ilk görev olması nedeniyle de tarihimizde çok önemli bir yere sahiptir. Çünkü Heyeti Temsiliye, bugünkü Cumhuriyetimizin de ilk temelini oluşturmaktadır³.

İzmir'in Yunanlılar tarafından işgaline kayıtsız kalamayan Hilâl, arkadaşlarıyla birlikte gizlice çıkardıkları gazetede “Halit İkbâl” mahlasıyla yazılar kaleme almaktadır. Her yazısında Anadolu'daki mücadeleye desteği ve vatan aşkını şairâne sözlerle vurgulamaktadır. Kimi zaman da halkı, Yunan'a karşı koymak için örgütlemektedir. Dizide güçlü bir kalemi ve şair bir ruhu temsil eden İkbâl karakteri, konuyla ilgili tarihi belgeler incelenirken, Kurtuluş Savaşında Türk halkının yanında yer alan ve onlara her türlü maddi ve manevi desteğin sağlanmasına çalışan Pakistan'ın ünlü İslam şairi Muhammed İkbâl'i karşımıza çıkartmaktadır.

Milli Mücadele sürecinde yapılan muharebeler içinde en çetini hiç şüphesiz Sakarya Savaşı olmuştur. 23 Ağustos 1921 tarihinde başlayan ve 13 Eylül 1921 gününe kadar süren mücadelede başarı Türk ordusunun olmuş; Yunan ordusu, Sakarya nehrinin batısına püskürtülmüştü. Yurtiçinde büyük bir coşkuyla karşılanan zafer, Anadolu dışındaki Türk ve Müslüman topluluklarda da sevinçle karşılanmıştı. Bunun en büyük nedenini; bütün ezilen dünya uluslarının, bu arada Müslüman ve Türk dünyasının, Mustafa Kemal Paşa'nın önderliğindeki Türklerin emperyalizm karşısındaki zaferini, ortak yazgılarının değişmesi yönünde önemli bir başarı olarak görmeleriyle açıklayan Arı (2011, 44); Muhammed Ali İkbâl gibi önemli İslâm düşünür ve şairlerinin de, Mustafa Kemal Paşa'yı ve onun ordusunu, sömürgecilere karşı şahlanan bir kılıca benzettiklerini kaydetmektedir⁴.

Sakarya Savaşı'nın zor günlerinde Yunan ordusu Ankara önlerine yanaştığında, Mustafa Kemal Paşa bütün İslâm âlemine bir beyanname yayımlayarak; bütün İslam yüreklerinin bir kalp halinde çarpması gerektiğinden söz etmiştir. Ardından yayımladığı başka bir beyanname de İslâm'ın her tarafta hezimetle uğrayan sancaklarının Anadolu'da toplandığını belirtmişti. Pakistan'ın ünlü İslâm düşünür ve şairi İkbâl, bu beyannameleri Lahor'da kurban bayramı

³ Ayrıntılı bilgi için bkz. “Yüzbaşı Gavur Mümin”, Erdoğan Baysal, Göl Kitap, 2011

⁴ İkbâl, aynı zamanda Hindistan Müslüman Birliği'nin başkanıydı. Bu örgüt, Ahmedabad'da 30 Aralık 1921'de bir kurultay yapmış; bu kurultayda bir karar tasarısı kabul edilmiş ve Türklerin Yunanlılara karşı kazandığı görkemli zaferden dolayı Mustafa Kemal Paşa tebrik edilmişti. Ayrıca Mustafa Kemal Paşa'nın İslam Dünyası'na büyük hizmetlerde bulunduğu ifade edilmişti. Kurultayda Hasret Mohani gibi konuşan kişiler, Trakya ve İzmir'in Türklere iade edilmesini istiyorlardı. Kimi Hint Müslüman liderleri de Atatürk'e “Seyf'ül İslam” (İslam'ın Kılıcı) unvanını vermişlerdi (Arı, 2011, 45-46).

namazı için toplanmış olan 250.000 kişi önünde okumuştur. Ardından da etkili bir konuşma yaparak, “ *Dua edelim kardeşler, o bayrak o burçlardan kıyamete kadar düşmesin, İslam’ın Güneşi kararmasın. Allah, Müslümanları, Hıristiyanlara karşı savunan büyük lider Mustafa Kemal’e yardım etsin. İslam’ın son askerini muzaffer kılsın* ” demiştir (Şenermen, 2012, 8; Arı, 2011, 45).

Aynı sevinç ve coşku, dost ve kardeş Buhara Cumhuriyeti tarafından da gösterilmiş;⁵ Buhara Halk Cumhuriyeti, Türk Milletinin giriştiği bağımsızlık ve özgürlük savaşına yürekten inanmış ve ilgiyle bu savaşı desteklemişti⁶. Bu nedenle Buhara Hükümeti, Sakarya Savaşı’nın Türk Ulusuna sunduğu büyük zaferin coşkusu Anadolu’da bir onur ve ölüm-kalım savaşı veren Türk halkıyla paylaşmak ve Ankara Hükümeti’yle siyasi ilişkiler kurmak üzere bir heyet oluşturarak, Türkiye’ye göndermişti⁷(Arı, 2011, 49-50).

Heyet yanlarında Mustafa Kemal’e ve İsmet İnönü’ye sunulmak üzere değerli hediyelerle de gelmişlerdi (astragan derileri, halılar vs.) Fakat en önemlisi de kılıçlardı. Kılıçları o tarihlerde Buhara Cumhuriyeti’nde bulunan Enver Paşa⁸, Buhara Cumhuriyeti hazinesinden seçmiş ve bu seçtiği kılıçlar, kurul üyeleriyle birlikte Ankara’ya gönderilmişti (Arı, 2011, 54). Kurul yanlarında Osmanlı Harbiye Nazırı ve Başkumandan Vekili olan Enver Paşa tarafından yazılmış bir de mektup getirmişti. Enver Paşa mektubunda, Mustafa Kemal Paşa’yı ulusal kahraman, büyük kumandan olarak niteliyor ve Gazi Mustafa Kemal Paşa Hazretleri diyerek şöyle hitap ediyordu: “ *Yüksek huzurlarınıza takdim edilecek naçiz hediyelerle kılıçları seçmek şerefini kardeş Buhara Cumhuriyeti bana havale etti. Bundan dolayı tarifi imkânsız büyük bir fahr-ü gurur duyuyorum*” (Arı, 2011, 56). Bu armağanların maddi değerleriyle değil, tinsel ve simgesel yönüyle çok daha önemli olduğunu belirten Arı; kılıçların “zaferi”; Kur’an-ı Kerim’in de “kutsal dayanışma”yı simgelediğini söylemektedir. Kılıçların en şatafatlısı, göz kamaştırıcısı ve değerli olanının ise çok özel bir yeri olduğunu vurgulayan Arı, Türk ordusu ve bütün İslam âlemi için İzmir’in, varılacak bir ülkü olduğunu; bu nedenle de Türk ordusu İzmir’e doğru yürüdüğünde, bu kılıcın İzmir’e ilk girecek “İzmir Fatih”ne armağan olarak verilmek üzere getirildiğini kaydetmektedir (Arı, 2011, 57).

Her toplum tarihlerinin zor anlarında bir takım mitler yaratır, tarihinden güç alır, kavramları ve değerleri yüceltir ve onları bir sığınma aracı olarak görür. Normal zamanlarda ikinci planda kalan, anımsanmayan, unutulmuş değerler bir anda gün yüzüne çıkar; toplum için bir kimlik, sığınma ve isteklendirme aracı olurlar. Tarihlerinde değer verdikleri kavramlar, nesnelere ya da mitler, içten gelen bir dürtü ve sığınma isteğiyle yeniden gün ışığına çıkar. Yüceltilen değerler, hep geçmiş dönemde kültürün önem verdiği, saygı duyduğu, ancak topluma özgüven ve cesaret verecek olan

⁵ Buhara, geçmiş zamanda Batı Türk Elinde bir şehrin adıydı. Bir zamanlar burada bir Buhara Hanlığı kurulmuş fakat Rusların istilasıyla yıkılmıştı. 1917’deki Bolşevik Devrimi üzerine Buharalılar fırsat değerlendirip Eylül 1920’de Türk heyetinin doğrudan müdahalesiyle Buhara Emirliği’nin sınırlarında Buhara Halk Sovyet Cumhuriyeti (bundan sonra BHSC) kurulmuştu (Tursun ve Moldabaeva, 2014, 232).

⁶ Türk halkları da ulusal savaşa gönülden destek veriyorlardı. İstanbul Üsküdar’da, Sultantepe semtinde “Özbekler Tekkesi” adıyla bir tekke oluşturmuşlar, bu tekkeyi İstanbul’dan Anadolu’ya silah ve insan geçirmek için üs olarak kullanmışlardı (Arı, 2011, 47-48).

⁷ Kurul iki kişiden oluşuyordu. Bunlar Recep Bey ve Naziri Bey adlı kişilerdi. Recep Bey elçi, Naziri Bey de maslahatgüzar olarak Ankara’ya geliyordu. Buhara Cumhuriyeti böylece Ankara’da en üst düzeyde temsilcilik oluşturmayı amaçlıyordu. Kurul Ankara’ya doğru yol alırken, aynı günlerde Buhara, bu kuruldan ayrı olarak 17 kişilik bir öğrenci grubunu da eğitim görmek üzere Kastamonu üzerinden Türkiye’ye göndermişti (Arı, 2011, 50).

⁸ Yeni kurulan Buhara Hükümetine askeri müdahalede bulunmakla yetinmeyen Sovyetler, Buhara Hükümetine parasal destek de sağlamıştı. Ülke ekonomisine 1920 yılının sonundan 1921 yılının ortalarına kadar 4 milyar ruble para aktarıldı. 4 Mart 1921’de Rusya ile Buhara Hükümetleri arasındaki ekonomik anlaşmaya göre yapılan para yardımının miktarı 2 milyar rubleye ulaştı. Fakat ülkede zorla yapılmakta olan Sovyetleştirme hareketine hem yerel hükümet hem de halk tepkiliydi. Bu durum 1922 yılı ilkbaharında Orta Asya’daki İslam hareketinin tanınmış liderlerinden biri olan Enver Paşa’nın Moskova’dan Buhara’ya gelmesi ve Sovyetlere karşı cephe almasıyla iyice tırmandı. Enver Paşa’nın Buhara’ya gelmesini yerel halk büyük sevinç ve saygıyla karşılamıştı (Tursun ve Moldabaeva, 2014, 233).

şeylerdir. Kılıçta, Türk kültüründe değer verilen, yüceltilen bir kahramanlık simgesidir. İşte üçüncü kılıç, böylesine bir toplum psikolojisinde var edilmiş kahramanlığı ve savaşın iradesini simgeliyordu (Arı, 2011, 63-64). Arı'nın bu tespitini doğrularcasına o dönemki Batı Cephesi Komutanlığı'nın da bir genelge yayımlayarak, işgal altında bulunan İzmir özlemiyle örtüşen üçüncü kılıcın, İzmir'e ilk girecek zabite, yani İzmir Fatih'i'ne verileceğini duyurduğunu görmekteyiz (Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Baş, İstiklal Savaşı Hakkında, Klasör, 2031, Fihrist, 1/1-31).

“Bayrak, varlık nedenimiz, namusumuz, özgürlüğümüz, özümüz... Aşkoğlu Hüseyin'in deyimiyle onu görmediğimiz gün ölmüşüz demektir...” (Yakar, 2012, 17). Çalışmanın girişinde de söz edildiği üzere Türk kültüründe bayrak, tarih boyunca hükümdarlığın ve hâkimiyetin sembolü olarak kabul edilmiştir. Bu nedendir ki bir yere bayrak dikmek, o yeri mülkiyet sahasına almak olarak görülmüştür. Nitekim İzmir'in işgalinde de Yunan Ordusu ilk iş şehri Yunan bayraklarıyla donatmak istemişti. O dönemki manzarayı Taçalan şöyle anlatmaktadır: “Takvimler 6 Kasım 1918'i gösterdiğinde, ünlü Kramer Palas'ın önü, pencereleri, çevredeki diğer yapılar ve rıhtım hınca hınç Rumlarla ve Yunan uyruklarla dolmuştu. Ellerinde Yunan bayrakları, yakalarında mavi-beyaz rozetler, Venizelos'un küçük boy resimleri, çan sesleri ve vapur düdüklüğü. Bu manzaranın sebebi İzmir'e Yunan Ordusu'nun ayak basması yani işgaliydi. Hatta Rumlar, gördükleri Türklerin yakalarına da zorla Yunan bayrağı bulunan rozetler takmak istiyorlardı. Direnenler ise sövülüp dövülüyordu. İş bu kadarıyla da kalmamış, Metropolithane'ye, Anadolu Bankasına, Pathe Sinemasına kısacası şehrin her yanına Türk bayrağını indirip Yunan bayrağını asmışlardı” (2007: 16-19). Çünkü yukarıda da belirtildiği gibi bayrak, hâkimiyeti ve sahipliği simgeliyordu.

Mondros Mütarekesinin imzalandığı günden beri sessiz bir çılgınlığa bürünmüş vatansızlar, İzmir'e Yunanlıların ayak bastığını duyunca “Artık Yeter!” demiş ve “Redd-i İlhak” prensibini yayınlamışlar (Atatürk Araştırma Merkezi, 2009, 153) ve “İlhakı Red Heyet-i Milliyesi”nin teşkil edilmesini sağlamışlardı. Heyet 14 Mayıs 1919 akşamı, İzmir halkını adeta uyandıran duygusal ve dokunaklı şu beyannameyi kaleme almıştı: “*Ey bedbaht Türk, Wilson prensipleri unvan-ı insaniyet kârinesi senin hakkını gasp ediyor ve namusun yirtiliyor. Artık kendini göster. Burada zengin, fakir, âlim, cahil yok. Fakat Yunan hâkimiyetini istemeyen büyük bir kitle olduğunu ilan ve ispat et! Bu, sana düşen en büyük vazifedir. Geri kalma! Hüsrân ve nikbet fayda vermez. Binlerle, yüz binlerle Maşatlığa koş ve Heyet-i Milliye'nin emrine itaat et*” (Karlı, 2004, 134-135; Özsoy, 2007, 129-130). Öktem (1991, 67), bu bildiriye “İzmir gençliğinin eseri” olarak anmaktadır. Bildiriler, Sultani öğrencileri ve İhtiyat Zabıtları Cemiyeti tarafından Türk mahallelerinde dağıtılmaya başlanmıştı. Bu beyannameyi okuyanlar gece yarısı İzmir'de Maşatlıkta (Yahudi Mezarlığı'nda) büyük bir miting yapılmıştı⁹. Halk, “*Vatanını seven Yahudi Mezarlığı'na gelsin!*” diye bağırarak mahalle mahalle gezen gençlerin ve öğrencilerin çağrısına uymuşlardı (Apak, 1990, 12). Fakat yapılan bütün bu görkemli gösteriler ve halkın yoğun ilgisi, Özsoy'un da dediği gibi, İtilaf Devletlerini işgal konusundaki niyetlerinden vazgeçirmeye yetmemiştir (2007, 130).

Söz konusu beyan, yüreği vatan sevgisiyle dolu nice gençleri de çoktan harekete geçirmişti. Zira Yunan askerleri, kışla meydanından saat kulesine ulaştıklarında, bir el silah sesi duyulmuştu. Bu olay, aslında Yunan işgaline karşı gösterilen ilk bireysel ve fiili tepkiydi. Malum üzerine İzmir'de yayımlanan Hukuk-ı Beşer Gazetesi'nin sahibi Hasan Tahsin, Yunan bayrağı taşıyan askere elindeki tabanca ile ateş eden ve Yunan'a ilk kurşunu sıkan kişi olarak tarihe geçmiştir.

Rahmi Apak, İstiklâl Savaşında Garp Cephesi Nasıl Kuruldu adlı eserinde bu olayı şu şekilde anlatmaktadır (1990: 4-5): “Büyük iki vapurdan dubalar vasıtası ile dışarı çıkarılan Yunan askerleri rıhtımda İzmir metropoliti tarafından takdis edildiler ve orada bir geçit resmi yaptılar. İlk çıkan kıta, Miralay Zafiryos kumandasındaki Yunan tümeni imiş. İlk önce tek mil bir alay rıhtıma çıkarılarak burada toplandırılmıştır. Toplantı bittikten sonra iki Efsun taburu öncü olarak hareket etmiş, Kokaryalıya doğru yürümüşlerdir. Yürüyüş kolunun etrafı heyecandan muvazenesini kaybetmiş yerli Rumlarla sarılıyor. Türkler korku ve nefretle, diğer ecnebler

⁹ Reddi İlhak prensibinin yayınlanmasıyla başlayan İzmir'deki ilk mitingi Haydar Rüştü Öktem şu şekilde anlatmıştır: “o gece yatsından sonra mahallelerde davullar çalındı, bekçiler bağırdı. Halkı Maşatlığa davet etti. Maşatlıkta ateşler yakıldı. Mitingler yapıldı” (Öktem, 1991: 32).

hayretle bu yürüyüşü seyrediyorlar. Türk halkı birdenbire sersemlemiştir. Öncüdeki Efzun taburu, üstü otel ve altı kahve olan ve adına Askeri otel denilen binanın önüne geldiği vakit otelden bir silahın patladığı işitildi. Bu silah sesi üzerine tek mil Efzun taburu yüzgeri ederek darmadağın rıhtımdaki toplanma noktasına doğru kaçmağa başladı. Bu kaçış, görülmeğe lâyıktı. Efzunların püskülleri, ufki bir vaziyette arkalarında uçuyordu. Bu silahı, Hasan Tahsin isminde bir gencin patlattığını ve kendisini de orada Yunan askerlerinin öldürdüğünü herkes söylüyor” .

Bu tarihi olay, söz konusu dizinin ilk bölümünde bire bir tarihi gerçekliğe uygun olarak canlandırılmıştır. Şöyle ki; Yunan komutanının (Vasili karakteri) kordonda halkı selamlaması sırasında Hasan Tahsin karakteri, Yunan askerine ilk kurşunu sıkar. Anında karşılık verilmesiyle şehit edilir. Bu olay dizide Hilâl, Mehmet (Hasan'ın kardeşi rolündeki karakter) ve arkadaşları tarafından başlattıkları mücadelenin de bir simgesi haline dönüşür ve onun başlattığı işi (yayın faaliyeti) dizi boyunca devam ettirirler.

Mondros Mütarekesi'yle birlikte başlayan işgal politikasında, başta Yunanlılar olmak üzere işgalciler, işgal ettikleri yerlerde sadece sivil halka mezalim yapmakla kalmamış; Türk Milletinin bayrağı ve diğer mukaddeslerine de saldırmışlardır. Bunlardan en acısı, 15 Mayıs 1919'da İzmir'in Yunanlılar tarafından işgal edildiği günde yaşanmıştı. İşgalle birlikte Türkler için acı ve gözyaşı başlamıştı. Yerli Rumlar her tarafa mavi beyaz Yunanistan bayraklarını asmışlardı (*İkdâm*, 12 Eylül 1338/ 12 Eylül 1922, No,9154, s.1. 'den akt. Üçüncü, 2015, 501). İlerleyen günlerde Yunanistan Kralı Konstantin de İzmir'e geldiğinde kendisine tahsis edilen Karşıyaka'daki köşke girerken, merdivenlere serilen Türk bayrağını çiğneme cüretini göstermişti (Aydemir, 1999, 513).

Bu minvalde söz konusu dizinin 15. bölümünde işlenen bayrak teması da, kurtuluş mücadelesinin ruhunu ortaya koymaya yöneliktir. Şöyle ki; Yunan işgalinin ilerleyen günlerinin canlandırıldığı dizide, Yunanlılar artık evlerde, balkonlarda, işyerlerinde vb. alanlarda Türk bayrağının asılmasını yasaklamıştır. Tüm şehirde bayraklar toplatılmaya başlanmış, bayrağa ve onu taşıyanlara karşı şiddet gösterileri başlamıştır. Bu olay karşısında Türk halkı bayraklarını Yunanlılara teslim etmemek için canları pahasına mücadele etmektedir. Hilâl, Yunanlıların Türk bayraklarını toplatma emrine tepki olarak yine “Halit İkbâl” mahlaslı kaleme aldığı yazıyla, dev bir Türk bayrağının dikilmesi fikrini dile getirmiş ve bu fikir başta arkadaşları ve yakın çevresi olmak üzere tüm Türk halkını harekete geçirerek heyecanlandırmıştır. Her evden kırmızı kumaş parçalarını toplayan Hilâl ve arkadaşları, gece gündüz demeden dikilen dev Türk bayrağı ile tıpkı milli mücadele yıllarında Türk kadınının cephe gerisinde verdiği mücadeleyi ve bayrağın taşıdığı ruhu da yeniden gözler önüne sermiştir.

Bayrağın dikilmesinin ardından sıra bu bayrağı cesur bir planla sergilemeye gelmişti. Plan ve uygulama ise şöyleydi: Dev Türk bayrağı, Yunan komutanı Vasili ve diğerlerinin, Yunan Başbakanı Venizelos'u karşılama töreninde selam duruşları sırasında açılacaktı. (Burada ise Konstantin'in İzmir'e gelişindeki olay canlandırılmaktadır) Olay tam da bu şekilde olur ve indirilen Yunan bayrağının yerine Türk bayrağı salınır. Tam bu sırada Hilâl'in Türk bayrağı dalgalanırken ona bakarak söylediği şu sözler duyulur: “*Hilâline yıldızına iyi bakın, o hilâl ki bir milletin ışığı, o yıldız ki bir milletin pusulası*”. Bu söz aslında Türk bayrağına ezelden beri verilen değeri ve anlamı en yalın haliyle özetlemektedir.

Büyük Taarruzun hemen öncesinde Başkumandanlık Kanunu'nun üç ay daha uzatılmasına dair önerge görüşmelerinde Eskişehir Mebusu Müfid Bey'in konuşmasındaki ifadeler de Türk bayrağına atfedilen değeri göstermesi adına önemlidir:

“*Efendiler şimdi gaye-i millîmizin, harekât-ı millîyemizin bir nişanesi olmak üzere elimizde bir bayrak, bir âlem vardır. O elimizdeki bayrak ilelebet omuzumuzda kalacak ve ilelebet o bayrağı muhafaza etmeye mecbur kalacağız ve buna yemin etmişizdir. Binaenaleyh; ordumuzun, gaye-i millîmizin husulüne ve Cenabı Hakkın lûtf-ı mahsusıyla zafer-i nihai elde edilesiye kadar o bayrağı omuzumuzda tutacağımızı...*” (TBMM Zabıt Ceridesi, Devre, 1, 77. İctima, 20.7.1338, C.21, TBMM Matbaası, Ankara 1959, s. 434. Akt. Üçüncü, 2015, 509).

Kuvâ-yi Milliye'den sonra düzenli orduya geçilmesi milli mücadelenin daha sistemli yapılmasının önünü açmıştır. Bu da zaferleri beraberinde getirmişti. Güneyde Fransızlara, Doğu'da Ermenilere karşı zaferler elde edilerek bu bölgelerde Türk bayrağı yeniden göklerde dalgalanmaya başlamıştı. Batı Anadolu'da ise İnönü ve Sakarya zaferlerinden sonra Yunan ilerleyişi durdurulmuştu. Hiç şüphesiz bu başarının sırrı Mustafa Kemal Paşa ve komuta kademesinin mücadeleyi iyi idaresinin yanı sıra milletin mücadelede topyekûn kenetlenerek Türk bayrağının düşürülmeyeceğine, ilelebet dalgalandırılacağına ant içmesiydi. Millî Mücadeledeki zaferlerle birlikte başta işgalden kurtarılan yerler olmak üzere Türkiye'nin dört bir köşesinde yapılan sevinç gösterilerinde de Türk bayrağı ön plana çıkarılmıştı. Dolayısıyla dizideki bayrak sahnesi, hafızalarda İzmir'in işgalden kurtuluşuyla birlikte Hükümet Konağı'na yeniden Türk bayrağının dikilmesi olayını canlandırmıştır. Bu nedenle aşağıda bu tarihi olayın kahramanına ve önemli satırbaşlarına değinilmektedir.

2. Bayraklaşan Vatan Toprağı ve Yüzbaşı Şerafettin

26 Ağustos 1922 Cumartesi günü saat 04.30'da topçu ateşi ile başlayan taarruz sonucu 9 Eylül'de Türk süvarileri İzmir'e girmiştir (Selek, 2010, 733-734)¹⁰. Olayın tarihi seyri Genelkurmay Askeri Tarih Belgeleri Dergisi'nde şu şekilde anlatılmaktadır:

“Bornova, düşman perakendeleriyle bir iki yerde yapılan çarpışmalardan sonra ele geçirilmişti. Çarpışmalarda Şerafettin Bey'in atı da vurulmuştu¹¹. En önde sekiz asker ile birlikler gayet süratli bir şekilde yürüyüşe devam ediyorlardı. Alay irtibat subaylarıyla, inzibatın süratle tercih edilerek hiçbir sebeple askerin dağılmaması ve büyük kısmının Punta¹² civarından saparak doğruca Kadifekale'ye çıkması tebliğ edilmişti. Bu sırada Karşıyaka'dan gelmekte olan ve 20'nci Alayın Yapraklı civarındaki tersanenin kuzey sırtlarında görünmesi üzerine, Mersinli'ye¹³ doğru yürüyüşleri sırasında firar eden 21 subay ve binlerce askerden mürekkep düşman perakendeleri, 13'üncü Süvari Alayından bir bölük tarafından direnişle karşılaşılardan esir edilmiş ve bu esirler başta bir subay ve yeterli sayıda askerle Mersinli'deki binalara gönderilmişti. Yanlardan bazen açılan ateşleri önemsemeyerek, başta 4'üncü Alay Komutanı Muavini Şerafettin Bey'in komutasında iki bölük olduğu halde, 20'nci ve 4'üncü Alaylar tam bir düzen ve sükûnet içinde yolu takiben ilerlemekteyken Punta'da soldan un fabrikasından açılan ateşte, önde yaya yürüyen uçtan üç asker şehit olmuş ve bir asker de ağır yaralanmıştı Yüzbaşı Şerafettin adeta uç komutanı gibi baştaydı. Yanında Tümen Emir Subayı Teğmen Hamdi, 4'üncü Alaydan Teğmen Ali Rıza ve bir takım asker olduğu halde göçmenleri yarararak ve henüz silahını elinden bırakmayan Yunan askerlerine silahlarını attırarak Kordonboyu'nu takip ediyorlardı. 20'nci Alayın 3'üncü Bölüğü ve 4'üncü Alayın iki bölüğü daha geride olmak üzere 20'nci Alayın büyük kısmı, sükûnet içinde fakat zorlukla Kordon'dan ilerlemeye devam ettiler. Pasaport civarında (Hükümet Konağı'nın yanında Kordonboyu'nun girişinde yer alır) Binbaşı Şerafettin tarafından elindeki bombayı yere bırakması kendisine emredilen bir düşman askeri, emre itaat etmeyerek bombayı patlatmış ve önde giden Şerafettin Bey'in yüzü yaralanmış, onunla beraber yanında giden 20'nci Alay 3'üncü Bölük Komutanı Yüzbaşı Nuri'nin de atı yaralanmıştı” (ATASE, 2007, 92).

¹⁰ 12 Mayıs 1919'da 16 savaş gemisinden oluşan Yunan donanması, Selanik'ten hareket ederek İzmir Limanı'na demirlemiş, 14 Mayıs'ta İngiliz ve Fransız deniz kuvvetleri, İzmir'e çıkarılmıştı. Bu kuvvetler, şehirde gerekli güvenlik önlemlerini alarak, Yunan işgaline elverişli ortamı hazırlamışlardı. Böylece 15 Mayıs'ta Yunan kuvvetleri, İtilaf Devletleri'ne ait savaş gemilerinin koruması altında İzmir'e çıkmıştı.

¹¹ Şerafettin (İzmir) (1889-1951). İstanbul'da doğmuştur. 1909 yılında Harp Okulunu bitirdikten sonra Balkan ve Birinci Dünya Savaşlarına katılmıştır. Birinci Dünya Savaşı'nda Çanakkale ve Romanya'da savaşmıştır. İzmir'in kurtuluş mücadelesinde Yüzbaşı Şerafettin Bey, Süvari Kolordusu'na bağlı 2. Süvari Tümeni'nin 4. Alayı'nda bölük komutanı olarak görev yapıyordu. Kolordu Komutanı Fahrettin (Altay) Paşa'ydı. Başkomutan Mustafa Kemal Paşa İzmir'e geldikten sonra Şerafettin Bey'in adına İzmir sözcüğü eklenmiş, bu daha sonra soyadı olmuştur. Mustafa Kemal Paşa'nın katıldığı bir törenle 15 Eylül 1922 günü üçüncü kılıç hediye edilmiştir (ATASE, 2007, 91)

¹² İzmir Alsancak semtinin Körfeze doğru uzanmış bölümü.

¹³ Bornova merkeziyle Işıklar köyü arasında yer alır.

Yüzbaşı Şerafettin'in yaralı halde yanındakilerle birlikte Hükümet Konağı'na doğru ilerleyişini Umar ve Arı şöyle anlatmaktadır: “Yüzbaşı Şerafettin sargılı ve yaralı haliyle süvarileri gibi atının üzerinde, gözlerini Hükümet Konağı'nda halâ dalgalanan Yunan bayrağına dikmişti. Yanında emrindeki subaylardan çok sevdiği Mülazım Konyalı Ali Rıza ve Hamdi Beyler vardı. Aynı dakikalarda, Teğmen Zeki de yanındaki süvarilerle Konak Meydanı'na ulaşmış, yönünü Sarı Kışla'ya dönmüştü. Ancak süvariler için asıl hedef İzmir Hükümet Konağıydı. O dakikaya kadar Yunan bayrağı gönderde bulunduğu göre, o indirilip yerine Türk Bayrağı çekilinceye dek, İzmir kurtulmuş sayılamazdı. Bunun bilincinde olan Türk süvarileri, başlarında Yüzbaşı Şerafettin, atlarını meydana hükümet konağının önüne doğru çevirdiler. Konağın kapısı kilitliydi. Önce görevlinin bulunup getirilmesi beklendi. Ancak iş uzayınca Şerafettin Bey kararını verdi ve emriyle Mülazım Konyalı Ali Rıza Bey, hükümet konağının yan kapısına ulaştı. Kapı zincirliydi. Zincirler kırıldı. Ali Rıza ve Hamdi Beyler binanın yan kapılarından binanın içine girdiler ve kapıyı açtılar. Yüzbaşı Şerafettin atından indi ve o sırada bir Türk gencinin elindeki Türk Bayrağını alarak gözyaşları içerisinde konağa girdi. Koşar adımlarla merdivenleri çıktı ve yanında Ali Rıza Bey ve Hamdi Bey ile Hükümet konağının balkonunda hala dalgalanan Yunan bayrağını indirerek yerine Türk bayrağını çektiler. Yüzbaşının yüzündeki hafif yaranın kanı al sancağın ak yıldızına bulaşmıştı. Yüzbaşı bu mutluluğa ermekten doğan heyecanını gözlerinden boşalttı” (Umar, 1974, 272-273; Arı, 2011, 239-24). Böylece İzmir, göndere çekilen Türk bayrağıyla yeniden Türk hâkimiyetine girmiştir.

2'nci Süvari Tümen Komutanı Albay Ahmet Zeki de, yayınladığı şu bildiriyle İzmir'in kurtuluşunu tüm halka ilan etmişti: “İzmir bugün (9 Eylül 1922) saat 10.00'da düşman işgalinden kurtarılmıştır. Bir an önce şehirde asayişin sağlanması için bütün halk derhal işlerinin başına dönmelidir. Asayiş bozacak en küçük bir harekete yeltenen her kim olursa şiddetle cezalandırılacaktır” (ATASE, 2007, 93).

Ahmet Emin Yalman'da İzmir'in kurtuluşu sonrası manzarayı anılarında şöyle anlatmaktadır: “ İnsan İzmir'de hainlerin ceza gördüğüne her adımda şahit olurken, üç küsur yıl boyunduruk altında kalmış olan Ege halkının sevincini, saadeti, coşkunluğunu gördükçe göğsü kabarıyordu. İzmir'den gazeteye gönderdiğim ilkyazı, postaların henüz işlememesi yüzünden ancak 3 Ekim tarihinde çıktı. “Allahın bu günü de varmış” başlığını taşıyan bu yazıda şöyle deniliyordu: Kurtulmuş topraklarımızda yaşayan vatandaşlar, kalplerinden taşan saadet hislerini ifade için kuvvetli, coşkun kelimeler arıyorlar. Hem Yunan zulmünden kurtulmanın hem anavatana kavuşmanın, hem de vatani zafer içinde ve yükselme halinde bulmanın saadeti ifadeye yetecek kelime bulamıyorlar, sevinç gözyaşları arasında sadece şöyle diyorlar: “Allahın bu günü de varmış”. Milli ordumuzun kıtaları her tarafta bu sözlerle karşılanmıştır. Dünyaya yeniden gelmiş dönen halk birbiriyle karşılaştıkça geniş nefes alarak “Merhaba” makamında: “Allahın bu günü de varmış” diyordu. Kendi kendilerine dünün acılarını hatırdan geçiren adamlar minnet ve şükran duygularını sadece: “Allahın bu günü de varmış” sözleriyle ifade ediyorlar... Nihayet günün birinde iyi bir haberin acılı müjdecileri geldi: Yunan askeri perişan bir halde kaçıyor, fakat kaçarken kasabaları ve köyleri yakıyorlardı. kurtuluş gününün geldiği belliydi, ne yazık ki bu büyük günün arifesinde de büyük acılar duyuldu. Kurulmuş yuvalardan, meyvesi birikmiş emeklerden ne kalmışsa, büyük bir kısmını vahşi ve yıkıcı bir sel sürükledi. Bunun acısını uzun zaman duymadan, hasret çekmiş vatandaş gözleri, zaferle dalgalanan allı beyazlı bayraklarda karşılaştı. Çoktan beri beklenen güne, “Allahın bu gününe kavuşulmuştu” (1970, 10-11).

İzmir'in kurtuluşu, süvari birliklerinin şehre girişi ve kahramanlıkları ve nihayetinde Hükümet Konağı'na yeniden Türk bayrağının çekilmesi herkeste tarifi imkânsız duygular uyandırmıştı. İşte bunlardan biri de Ziraat Mühendisi Mecit Mağmumi'ydi. 26 Eylül 1922'de Binbaşı Şerafettin'e¹⁴ hitaben yazdığı şu yazı, hem binlerce duyguya tercüman oluyor hem de olayın tarihi tanıklığını ortaya koyuyordu:

İzmir'e ilk giren Süvari Kıtası Komutanı Binbaşı Şerafettin

¹⁴ Olaydan sonra rütbesi Binbaşı olmuştur.

Kardeşim, Kalbimdeki içiten coşkuya karşı koyamayarak size, müsaadenizle kardeşim diye hitap ediyorum. Şu muazzam harekâtın başlıca hedeflerinden biri olan o güzel İzmir'e girildiği sırada patlatılan bombaların imhasında muhafaza ettiğiniz soğukkanlılığa hayran olan yabancı bir gazeteci, günlerce geçtiği haberlerde "Gördüğü sayısız zulme rağmen, dünyanın hemen hiçbir ordusuna nasip olmayan bir büyüklük gösteren Türk askerinin asalet ve yiğitliği karşısında, insan kendisini iftihar etmekten alamıyor ve göğsü kabarıyor" diyor. Türk vakar ve cesaretini temsil eden şu üstün hareketiniz, milli tarihimizde bir heykel gibi yükselmiş ve tarihimize şanlı bir altın levha daha ilave edilmiştir. Emirlerin sureti icrasındaki, samimiyet derecesini gösteren bu iftihar edilecek olayın sonunda, emellere ulaşılacağına dair milletle mevcut azim ve inancı bir kat daha arttırdı. İşte bu güzide davranışın bende uyandırdığı gurur ile mübarek gazanızı bütün samimi duygularla tebrik eder ve bu vesile ile minnetimi ve şükranlarımı arz ederim."(ATASE, İSH, KLS, 2192, F, 49-93/1-3).

İzmir'in kurtuluşundan bir gün sonra şehre gelen Mustafa Kemal Paşa, Bel Kahve mevkiine geldiği sırada, oradan kurtuluş kutlamalarına sahne olan İzmir bölgesini gurur ve bahtiyarlıkla seyrederken, dudaklarından şu sözcükler dökülmüştür: *"Bu iş güzel bitti!"* (Ergun, 2007, 175).

Artık Buhara Cumhuriyeti'nin İzmir'e ilk giren fatih için armağan ettiği kılıcın sahibine verilmesine sıra gelmiştir. Ancak kılıçla birlikte, İzmir'e ilk giren ve göndere Türk bayrağını çeken Türk subayına verilmek üzere bir ikramiyenin de olduğunu, Başkomutan Mustafa Kemal imzalı şu yazıyla öğreniyoruz (ATASE, 2007, 127),

Batı Cephesi Komutanlığına
19 Eylül 1922

Ankara

İzmir Milletvekili Tahsin Bey vasıtasıyla Beyrut eşrafından Mısbah Muhsin Bey tarafından yazılan telgraf aşağıdadır. Söz konusu ikramiyenin Batı Cephesi emrine gönderilmesinin sağlanması için İkinci Başkan Adnan Bey'e (Abdülhak Adnan Adıvar) bilgi verilmiştir.

"Bursa ve İzmir'i düşman işgalinden kurtaran, Türk ve Müslüman âleminin yüzünü güldürerek acıları sevince dönüştüren ordumuzun zaferlerini devamı temennisiyle, sizin şahsınızda muhterem Meclis Başkanını ve değerli üyelerini tebrik ettiğimi bildirmenizi, Bursa ve İzmir'e giren ve İslamiyet'in aziz sancağı olan Hilâli çekenlere beşer yüz liranın komutanları vasıtasıyla takdimini rica ederim".

Başkomutan Mustafa Kemal

Genelkurmay Başkanı Fevzi Çakmak, Batı Cephesi Komutanı İsmet İnönü ve 5'inci Kolordu Komutanı Fahrettin (Altay) arasında yapılan yazışmalar neticesinde İzmir'e ilk giren 2'nci Süvari Tümeni 13'üncü Alay Komutanı Binbaşı Şerafettin'e, Buhara Müslümanları tarafından hediye edilen kılıç, 18 Mart 1923'de teslim edilmiştir¹⁵ (ATASE, İSH, KLS, 2031, F,1/1-50).

Sonuç

1830 yılında Osmanlı Devleti'nden bağımsızlığını kazanan Yunanistan'ın Anadolu'ya yönelik istek ve hayalleri (Megalo İdea) bilinen bir gerçektir. Bu uğurda verdiği mücadeleler ve gerçekleştirdiği ittifaklar sonucu; önce Selanik'i ardından Limni, Manastır, Sakız gibi adaları alarak hayalini büyüten Yunanistan; Girit'i de kendisine bağlayarak hedefine ulaşmaya çalışmıştır. I. Dünya Savaşını da fırsat bilerek itilaf güçleri yanında savaşa katılan Yunanistan'ın amacı, hayal ettiği topraklara kavuşmaktı. Müteakiben, Mondros Mütarekesi'nin 7. maddesi gerekçe gösterilerek Yunan ordusu İzmir'e çıkartılmıştır.

¹⁵ Bir İstanbul gazetesi kılıç kuşatma töreni ile ilgili şu bilgiyi vermişti: *"Büyük Gazi Mustafa Kemal Paşa Hazretleri, Yüzbaşı Şerafettin Bey'e Cuma namazından sonra özel bir tören ile değerli bir kılıç vermişti. Dün akşam ulaşan bilgiye göre, İzmir'e ilk giren muzaffer süvari kitalarımızdan birisinin kumandana bulunan süvari bölük Yüzbaşı Şerafettin Bey'e İzmir'e ilk giren subayımıza verilecek olan kılıç dünkü Cuma namazından sonra resmen verilmiş ve bu nedenle Mustafa Kemal Paşa Hazretleri İzmir'e gelerek, adı geçen töreni doğrudan gerçekleştirmişlerdir"* (İleri, 16 Eylül 1922'den akt. Arı, 2011, 330).

15 Mayıs 1919'da İzmir'de atılan ilk kurşunla başlayan ve 9 Eylül 1922'de Yunan Ordusu'nun denize dökülmesiyle İzmir'de sonuçlanan Kurtuluş Savaşı, Yunanistan'ın Anadolu üzerindeki hayallerini yok etmiştir. İzmir'in işgali ve kurtuluşu ise bu savaşta adeta bir simge şehir olmuştur. Akademik yazında genellikle askeri harekât noktasında ele alınan Kurtuluş Savaşı; pek çok filme ve romana da konu olacak kadar önemlidir. Toplumsal, ekonomik ve siyasal pek çok noktada önem arz eden mücadelede, hiç şüphesiz Mustafa Kemal ve silah arkadaşları kadar pek çok isimsiz kahraman da cesaret ve vatan sevgisiyle bu savaşta yer almıştır. Hasan Tahsin, Gâvur Mümin, Yüzbaşı Şerafettin gibi isimler ise mücadeledeki simgesel isimlerden birkaçıdır. Öyle ki, Yunan'a ilk kurşunun atılması, şehrin ve tüm vatan topraklarının hâkimiyetini simgeleyen Türk bayrağının yeniden göndere çekilmesi, Milli Mücadeledeki en önemli olaylardan biridir.

Çalışmanın giriş bölümünde de belirtildiği gibi bayrak, tarih boyunca hükümdarlığın ve hâkimiyetin sembolü olarak kabul edilmiştir. Bu anlamda bayrak; savaşlarda ordunun en önünde yer almış, elde edilen zaferin sonucunda bir yere bayrak dikmek, o yeri mülkiyet sahasına almak olarak görülmüştür. Aynı şekilde bayrak, bağımsızlığın yanı sıra devlet töresinin ve hukukunun kuruluşuyla da ilişkilendirilmiştir.

Türk dizilerinde son dönemde ilgi ve merak unsuru olan tarihi diziler, geçmişle kurduğumuz ilişkilerin biçimlendirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu diziler, senaryo ve kurgularıyla, izleyicilerin tarihsel sürece katılarak, tarihi yeniden anlamlandırmaları ve hafızalarında yer alan olay, mekân ve kişileri somutlaştırmalarıyla daha da önem kazanmaktadır. Bu yönüyle bir nevi tarih öğreticisi olarak da değerlendirilebilen diziler, izleyicide uyandırdığı merak neticesinde, onları araştırma ve okumaya da sevk edebilmektedir. Nitekim böyle bir etkiyle yola çıkan çalışmada; pek çok yönüyle İzmir'in işgali ve kurtuluşuna dair bilinmeyen ya da yüzeysel olarak bilinen gerçekliklerin yeniden incelenmesi mümkün olmuştur. Öyle ki, pek çok kişi İzmir'in işgalini ve kurtuluşunu ana hatlarıyla bilmesine rağmen; Yüzbaşı Şerafettin olayı daha kapsamlı bir araştırma neticesinde öğrenilmiştir.

Özetle, çalışmaya kaynaklık eden söz konusu dizi, bire bir tarihi uyarlama olmasa da; senaryosunun büyük ölçüde tarihsel gerçekliklerle uyumlu ve bütünlük arz eden nitelikte olması, diziyi tarih öğreticiliği anlamında önemli kılmaktadır.

Kaynakça

- Apak, R. (1990). İstiklâl Savaşı'nda Garp Cephesi Nasıl Kuruldu?, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları
- Arı, K. (2011). Üçüncü Kılıç, İzmir'in Kurtuluşu ve Yüzbaşı Şerafettin, İzmir: Zeus Yayınları
- Askeri Tarih Belgeleri Dergisi (2007) Büyük Taarruz ve İzmir'in Kurtuluşu, Gnkur. Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Baş. Yay., Yıl,56, Sayı,121, Ankara
- Aydemir, Ş S. (1999). Tek Adam, C.II, 17.Baskı, İstanbul: Remzi Kitapevi
- Duymaz, R. (2014). İstiklal Marşı'mıza Yakından Bakış, Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, C.4, S.7, 1-40
- Ergun, M. (2007). Bu İş Güzel Bitti Tarihin En Anlamlı Kurtuluş Savaşının Hikâyesi, (Yay. Haz.) Murat Özsoy, Murat Çelenligil, İstanbul: Akis Kitap
- Esin, E. (2004). Orta Asya'dan Osmanlıya Türk Sanatında İkonografik Motifler, Birinci Baskı, İstanbul: Kabalcı Yayınevi
- Karlı, E. (2004). Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyet, İstanbul: Geçit Kitabevi
- Köprülü, F. (1981). Bizans Müesseselerinin Osmanlı Müesseselerine Tesiri, İstanbul: Kaynak Yayınları
- Kurtoğlu, F. (1992). Türk Bayrağı ve Ayyıldız, Ankara: TTK Yayınları
- Ögel, B. (1982). Türklerde Devlet Anlayışı (13. Yüzyıl Sonlarına Kadar), Ankara: Başbakanlık Basımevi
- Ögel, B. (1984). Türk Kültür Tarihine Giriş, Cilt, VI, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları
- Öktem, H. R. (1991). Mütareke ve İşgal Anıları, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları
- Özsoy, O. (2007). Saltanattan Cumhuriyete Kurtuluş Savaşı, 2. Baskı, İstanbul: Timaş Yayınları
- Selek, S. (2010). Anadolu İhtilali, 2. Cilt, (Yay. Haz.) Erendiz Kasnak, İstanbul: Kastaş Yayınevi
- Soyak, H. R. (1973). Atatürk'ten Hatıralar, Cilt, I, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları
- Soysal, M. E. (2010). Tarihsel Süreçte Bayrak Ve Sancaklarımız, A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi (TAED), 42, 209-239
- Şenermen, S. (2012). Gazi Mustafa Kemal'in Kur'an (İslam) Kültürü, E- Kitap, (Düz.) M. Kemal ADAL, İzmir
- Taçalan, N.(2007). Ege'de Kurtuluş Savaşı Başlarken, Ankara: Bilgi Yayınevi
- Turan, B. (2009). Geçmişten Günümüze Kosova Tarihi ve Türk-Kosova İlişkileri, Askeri Tarih Belgeleri Dergisi, Gnkur. Ankara: Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Baş. Yay.
- Tursun, H. ve MOLDABAEVA, D. (2014). Enver Paşa'nın Orta Asya'daki Milli Mücadeleye Verdiği Desteğin Moskova Arşivlerinde Belgelemesi, Bilig, 68, 231-242
- Türkiye Cumhuriyeti Tarihi-I (2009). Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi

Umar, B. (1974). İzmir’de Yunanlıların Son Günleri, Ankara: Bilgi Yayınevi

Üçüncü, U. (2015). Türkiye Cumhuriyetinde Türk Bayrağı Algısı, Tarih Okulu Dergisi, 8 (XXII), 493-533

Yakar, S. (2012). Maraş Milli Mücadelesinde Bayrak Olayı ve Aşıkoglu Hüseyin, Ankara: Öncü Basımevi

Yalman, A.E. (1970). Yakın tarihte Gördüklerim ve Geçirdiklerim, Cilt:3 (1922-1944), İstanbul: Yenilik Basımevi